

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
HỒ CHÍ MINH

HỌC VIỆN BÁO CHÍ VÀ TUYÊN TRUYỀN

TẠ THUYỀN NGUYỄN DƯƠNG

PHÁT TRIỂN TƯ DUY SÁNG TẠO CHO SINH VIÊN
CÁC TRƯỜNG CAO ĐẲNG NGHỀ TRÊN ĐỊA BÀN
THÀNH PHỐ HÀ NỘI HIỆN NAY

Chuyên ngành: Triết học

Mã số: 92 29 001

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC

HÀ NỘI, NĂM 2023

**LUẬN ÁN ĐƯỢC HOÀN THÀNH TẠI
HỌC VIỆN BÁO CHÍ VÀ TUYÊN TRUYỀN**

Người hướng dẫn khoa học: 1. PGS, TS. Lê Kim Bình

2. TS. Nguyễn Thúy Hà

Phản biện 1:

Phản biện 2:

Luận án được bảo vệ tại Hội đồng chấm luận án cấp Học viện.

Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Ngày 20 tháng 1 năm 2024

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Trong bối cảnh hội nhập quốc tế và toàn cầu hóa, thế giới đang ngày càng phát triển nhanh chóng và phức tạp. Các ngành nghề cũng có nhiều thay đổi và đòi hỏi cao hơn về chất lượng nguồn nhân lực. Trong đó, tư duy sáng tạo là một yếu tố quan trọng quyết định sự thành công của mỗi người và xã hội.

Trong thời đại công nghệ 4.0, thế giới đang thay đổi với tốc độ chóng mặt. Các ngành nghề mới xuất hiện, các công nghệ mới ra đời, đòi hỏi con người phải có khả năng thích ứng và sáng tạo cao. Những người có tư duy sáng tạo sẽ có nhiều cơ hội thành công hơn trong công việc và cuộc sống. Đối với sinh viên, đặc biệt là sinh viên các trường cao đẳng nghề, việc phát triển tư duy sáng tạo có ý nghĩa quan trọng vì nó ảnh hưởng trực tiếp đến khả năng lĩnh hội các tri thức khoa học trong quá trình học tập, nghiên cứu tại các cơ sở đào tạo và việc vận dụng những tri thức đó trong thực tiễn lao động sản xuất, thực nghiệm khoa học sau khi ra trường. Những sinh viên có tư duy sáng tạo sẽ biết chắt lọc thông tin, khắc phục tính chất giáo điều trong thực tiễn, đồng thời có tính chủ động, tích cực và sáng tạo trong nhận thức khoa học và hoạt động thực tiễn, luôn biết tìm kiếm những ý tưởng mới, những giá trị mới và phương pháp mới.

Những năm qua, các trường cao đẳng nghề nói chung đã có những đổi mới quan trọng về chương trình, nội dung và phương thức đào tạo, gắn lý luận với thực tiễn, nhằm đáp ứng yêu cầu đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao cho quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế. Nguồn nhân lực chất lượng cao này có kiến thức và kỹ năng để làm các công việc phức tạp, khả năng thích ứng nhanh với những thay đổi của công nghệ và vận dụng sáng tạo những kiến thức, những kỹ năng đã được đào tạo trong quá trình lao động sản xuất. Phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao này chính là một trong những giải pháp tối ưu để phát triển xã hội, phát triển đất nước. Các cơ sở giáo dục nghề nghiệp đã tập trung trang bị cho sinh viên tri thức chuyên

môn nghề nghiệp, tăng cường tổ chức hoạt động thực hành, nhằm bồi dưỡng, rèn luyện tư duy sáng tạo cho sinh viên đáp ứng yêu cầu thực tiễn sản xuất vật chất. Tuy nhiên thực tiễn giảng dạy, nghiên cứu tại các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội trong nhiều năm qua cho thấy việc phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên chưa mang lại hiệu quả cao. Điều này thể hiện ở hiện tượng nhiều sinh viên sau khi đã tốt nghiệp, về chuyên môn, kỹ năng nghề nghiệp còn nhiều hạn chế, thái độ lao động không đáp ứng được yêu cầu của công việc, tư duy còn máy móc, siêu hình, thụ động chưa có tính sáng tạo, chưa vận dụng được tốt những kiến thức đã học vào thực tiễn. Do đó, hiện tượng sinh viên tốt nghiệp không đáp ứng được yêu cầu của thị trường lao động, không tìm được việc làm, thất nghiệp hoặc phải làm những công việc trái với nghề nghiệp được đào tạo, mặc dù nhu cầu tuyển dụng lao động của các doanh nghiệp Việt Nam và nước ngoài là rất lớn.

Nguyên nhân dẫn đến tình trạng thất nghiệp, không tìm được việc làm của một bộ phận không nhỏ sinh viên các trường cao đẳng nghề là do thiếu kiến thức cơ bản, thiếu phương pháp làm việc và đặc biệt là thiếu tư duy sáng tạo. Thực tiễn quá trình tổ chức đào tạo sinh viên ở các trường cao đẳng nghề cho thấy chương trình, nội dung, phương pháp đào tạo ở các trường cao đẳng nghề hiện nay còn nặng lý thuyết, nhẹ thực hành. Đào tạo chưa gắn kết với nghiên cứu khoa học, sản xuất kinh doanh và nhu cầu của thị trường lao động. Chưa chú trọng đúng mức đến sự phát triển phẩm chất, kỹ năng và tư duy sáng tạo cho sinh viên. Điều này đặt ra yêu cầu cần tiếp tục hoàn thiện nội dung, chương trình, phương pháp và cách thức đào tạo nhằm phát triển mạnh mẽ tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề hiện nay.

Thực tiễn còn cho thấy, những công trình khoa học nghiên cứu, tìm kiếm những giải pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội còn rất khiêm tốn, chưa có những nghiên cứu mang tính hệ thống để tìm ra những giải pháp hữu hiệu nhằm phát triển tư

duy sáng tạo cho sinh viên đáp ứng yêu cầu của thị trường lao động và của doanh nghiệp hiện nay.

Xuất phát từ những lý do trên, nghiên cứu sinh đã lựa chọn vấn đề ***“Phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay”*** làm đề tài luận án của mình.

2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

2.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của luận án là phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

2.2. Phạm vi nghiên cứu

Về nội dung: Nghiên cứu lý luận về phát triển tư duy sáng tạo, thực trạng và giải pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Về không gian: Nghiên cứu được thực hiện ở các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Về thời gian: Từ năm 2018 cho đến hiện nay

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở phân tích một số nội dung cơ bản về tư duy sáng tạo, đánh giá thực trạng phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội, luận án đưa ra một số giải pháp nhằm phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

3.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được mục đích trên, luận án thực hiện các nhiệm vụ sau:

Tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án, đánh giá những kết quả các công trình nghiên cứu đã đạt được và chỉ ra những vấn đề luận án tiếp tục giải quyết.

Hệ thống hóa và làm rõ hơn một số vấn đề lý luận về phát triển tư duy sáng tạo: khái niệm, đặc điểm, vai trò của tư duy sáng tạo, nội dung, phương pháp rèn luyện năng lực tư duy sáng tạo của sinh viên, mối quan hệ giữa chủ thể và khách thể trong đào tạo, bồi dưỡng tư duy sáng tạo cho sinh viên.

Khảo sát, phân tích làm rõ thực trạng, nguyên nhân và những vấn đề đặt ra trong phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Đề xuất một số giải pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

4.1. Cơ sở lý luận của đề tài

- Luận án sử dụng quan điểm triết học mácxít về tư duy sáng tạo; quan điểm phát triển, quan điểm thực tiễn và một số lý thuyết mới về tư duy và sáng tạo.

- Luận án nghiên cứu dựa trên những quan điểm, đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam và chính sách, pháp luật của Nhà nước Việt Nam về giáo dục và đào tạo nói chung và giáo dục nghề nghiệp nói riêng trong thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước.

4.2. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài sử dụng phương pháp luận biện chứng duy vật, với các phương pháp như: thống nhất logic, khái quát hóa và hệ thống hóa.

Phương pháp phân tích tổng hợp được sử dụng trong tất cả các chương của luận án. Trong chương 1, tác giả có sự phân tích những nội dung cơ bản của các công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài, từ đó có sự tổng hợp những nội dung chính của các công trình và rút ra những vấn đề các công trình chưa đề cập đến, đó chính là khoảng trống mà luận án cần nghiên cứu; Ở các chương còn lại, những phương pháp này cũng được sử dụng để phân tích vấn đề, tổng hợp những nội dung cốt lõi của các chương, tiểu tiết trong luận án.

Phương pháp điều tra xã hội học được tác giả luận án thực hiện và triển khai nhiều nhất trong chương 3 của luận án nhằm đưa ra những số liệu, phân tích, chứng minh thực trạng và những vấn đề đặt ra.

Phương pháp tổng kết thực tiễn, thống kê, so sánh được tác giả luận án triển khai trong các chương của luận án, từ đó rút ra những giải pháp cần thiết cho những vấn đề đặt ra trong luận án.

5. Đóng góp mới của luận án

Góp phần làm sáng tỏ một số vấn đề lý luận liên quan đến phát triển tư duy sáng tạo; chỉ ra nội dung, phương pháp phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Chỉ ra thực trạng và những vấn đề đặt ra đối với việc phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Đề xuất một số giải pháp phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của đề tài nghiên cứu

6.1. Về lý luận

Khái quát những kết quả nghiên cứu của các công trình khoa học trong nước và nước ngoài liên quan đến đề tài luận án, chỉ ra những vấn đề cần tiếp tục làm rõ về mặt lý luận, và vấn đề luận án này đi sâu nghiên cứu, làm rõ.

Hệ thống và làm rõ cơ sở lý luận về tư duy sáng tạo, phát triển tư duy sáng tạo, nội dung và phương pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên, về mối quan hệ giữa khách thể và chủ thể trong đào tạo, bồi dưỡng tư duy sáng tạo cho sinh viên.

Làm rõ vị trí, vai trò của việc phát triển tư duy sáng tạo đối với việc hình thành và phát triển kỹ năng nghề nghiệp của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Trên cơ sở lý luận về tư duy sáng tạo và thực trạng phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội,

luận án đã đề xuất một số giải pháp phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

6.2. Về thực tiễn

Luận án có thể làm tài liệu tham khảo cho sinh viên, học viên cao học và nghiên cứu sinh cùng những ai quan tâm nghiên cứu về phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

7. Kết cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận và danh mục tài liệu tham khảo, luận án gồm có 4 chương 11 tiết.

CHƯƠNG 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1.1. Nhóm các công trình nghiên cứu liên quan đến các vấn đề lý luận chung về tư duy và phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên.

1.1.1. Nhóm các công trình nghiên cứu về tư duy và tư duy sáng tạo.

1.1.2. Nhóm các công trình nghiên cứu về phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên nói chung và sinh viên các trường cao đẳng nghề.

1.2. Nhóm các công trình nghiên cứu liên quan đến thực trạng và giải pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên nói chung và sinh viên các trường cao đẳng nghề nói riêng.

1.3. Khái quát những kết quả chủ yếu của các công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án và những vấn đề luận án tiếp tục giải quyết.

1.3.1. Những kết quả nghiên cứu chủ yếu của các công trình khoa học đã công bố có liên quan đến đề tài luận án.

Tổng quan các công trình khoa học liên quan đến tư duy sáng tạo, bồi dưỡng năng lực tư duy sáng tạo cho sinh viên nói chung và sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội nói riêng, các công trình

ngiên cứu của các nhà khoa học trong nước và nước ngoài đã đề cập đến một số vấn đề sau:

Thứ nhất, các công trình khoa học đã tập trung làm sáng tỏ những vấn đề lý luận chung về tư duy, năng lực tư duy, kỹ năng tư duy, tư duy sáng tạo, ...; Đặc điểm, vai trò của tư duy sáng tạo đối với sự phát triển của đất nước, là động lực cho sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước và hội nhập quốc tế trong giai đoạn hiện nay.

Thứ hai, các nhà khoa học đã đề cập đến vị trí, vai trò của việc bồi dưỡng tư duy sáng tạo cho sinh viên, một số những giải pháp trong đào tạo, bồi dưỡng, rèn luyện tư duy sáng tạo cho sinh viên ở các trường đại học và cao đẳng nghề ở Việt Nam nhằm đáp ứng yêu cầu trong xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay.

Thứ ba, các nhà khoa học đã nghiên cứu đến thực trạng quá trình đào tạo, bồi dưỡng, rèn luyện năng lực tư duy sáng tạo cho sinh viên nói chung và sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay nói riêng.

Thứ tư, từ việc nghiên cứu những vấn đề lý luận chung và thực trạng đào tạo, bồi dưỡng, rèn luyện tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường đại học và cao đẳng, các nhà nghiên cứu đã đưa ra một số giải pháp nhằm phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên nói chung và sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Tóm lại, các công trình nghiên cứu khoa học đã công bố liên quan đến đề tài luận án có giá trị cả về mặt lý luận lẫn thực tiễn. Đây sẽ là nguồn tài liệu tham khảo quý giá cho tác giả trong quá trình thực hiện luận án. Một số công trình ở những góc độ nhất định đã đề cập đến việc phát triển khả năng tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng, đại học nói chung hoặc nghiên cứu việc phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên thông qua một số chuyên ngành cụ thể hoặc nghề nghiệp nào đó. Tuy nhiên, chưa có nhiều các công trình nghiên cứu một cách hệ thống về những vấn đề lý luận, như: khái niệm, đặc điểm, vai trò của tư duy sáng tạo đối với sinh viên trong các cơ sở giáo

dục nghề nghiệp, và thực trạng cũng như những giải pháp mang tính đồng bộ về phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay. Sự thiếu hụt trong nghiên cứu đó đang đặt ra những vấn đề cấp bách mà luận án tiếp tục giải quyết.

1.3.2. Một số vấn đề luận án tiếp tục nghiên cứu

Trên cơ sở tổng quan các công trình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án, căn cứ vào mục đích, đối tượng, phạm vi và nhiệm vụ nghiên cứu của đề tài, tác giả xác định những vấn đề đặt ra mà đề tài luận án cần tiếp tục giải quyết như sau:

Thứ nhất, luận giải sâu sắc, sáng rõ hơn cơ sở lý luận chung về phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay như chỉ ra bản chất của những vấn đề lý luận về tư duy sáng tạo và phát triển tư duy sáng tạo cho đối tượng đặc thù là sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Thứ hai, đánh giá khách quan, toàn diện thực trạng và chỉ ra những yêu cầu nổi bật trong phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Thứ ba, luận án sẽ xây dựng và đề xuất một số giải pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay nhằm đáp ứng yêu cầu của thị trường lao động và thực tiễn sản xuất của các doanh nghiệp.

Chương 2

MỘT SỐ LÝ LUẬN VỀ PHÁT TRIỂN TƯ DUY SÁNG TẠO CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG CAO ĐẲNG NGHỀ HIỆN NAY

2.1. Sáng tạo, tư duy sáng tạo và phát triển tư duy sáng tạo

2.1.1. Sáng tạo

Sáng tạo hiểu theo nghĩa chung nhất là hoạt động của con người tạo ra những giá trị vật chất và tinh thần mới về chất. Khả năng tạo ra những thực tại mới

(giá trị mới) dựa trên sự nhận thức được các quy luật của thế giới khách quan nhằm thỏa mãn nhu cầu đa dạng của con người. Các hình thức sáng tạo được hình thành từ tính chất hoạt động của những con người cụ thể, lĩnh vực cụ thể, như: sự sáng tạo của người phát minh, của người tổ chức, của người lao động, sáng tạo trong lĩnh vực khoa học và nghệ thuật, Và tất cả sức mạnh tinh thần và trình độ điều luyện của cá nhân con người có được trong quá trình học tập và trong thực tiễn đều tham gia vào quá trình sáng tạo.

2.1.2. Tư duy sáng tạo

- *Tư duy*

Tư duy là quá trình con người nhận thức các sự vật, hiện tượng một cách gián tiếp, dựa trên những quy tắc, khái niệm, quy luật đã được thừa nhận để suy luận, phân tích, tổng hợp, trừu tượng hóa, khái quát hóa nhằm mang lại cho con người những nhận thức đúng đắn về các sự vật, hiện tượng, quá trình trong tự nhiên, xã hội và bản thân con người.

- *Tư duy sáng tạo:*

Tư duy sáng tạo là quá trình suy luận, tìm kiếm, phát hiện ra những tri thức, phương pháp và cách thức mới thông qua việc kết hợp, tạo ra hoặc tái cấu trúc lại các thông tin, dữ liệu, kinh nghiệm có sẵn để giúp con người tìm ra những vấn đề mới và những phương thức giải quyết những vấn đề đó trong cuộc sống nhanh hơn, tiết kiệm hơn và mang lại hiệu quả cao hơn.

2.1.3. Phát triển tư duy sáng tạo:

Phát triển tư duy sáng tạo là quá trình phát triển khả năng suy luận, tìm kiếm, phát hiện ra những tri thức, phương pháp và cách thức mới thông qua việc kết hợp, tạo ra hoặc tái cấu trúc lại các thông tin, dữ liệu, kinh nghiệm có sẵn để giúp con người tìm ra những vấn đề mới và những phương thức giải quyết những vấn đề đó trong cuộc sống nhanh hơn, tiết kiệm hơn và mang lại hiệu quả cao hơn.

Theo đó, chúng ta có thể định nghĩa khái niệm “phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề” như sau: *Phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề là quá trình tác động có tổ chức và phương*

pháp của các cơ quan quản lý giáo dục và giáo viên đến sinh viên nhằm hình thành ở sinh viên tư duy sáng tạo từ thấp đến cao, dựa trên những phương thức, công cụ, phương tiện, thành tựu khoa học công nghệ, những kinh nghiệm thực tiễn sản xuất, thực nghiệm khoa học để kích thích, khơi dậy khả năng suy luận, tìm kiếm, phát hiện những ý tưởng mới, tri thức và phương pháp mới ở mỗi sinh viên trong nhận thức khoa học và rèn luyện kỹ năng của mình.

2.2. Tính chất, đặc điểm của tư duy sáng tạo và vai trò của nó đối với sinh viên các trường cao đẳng nghề

2.2.1. Tính chất và đặc điểm của tư duy sáng tạo

- Các tính chất cơ bản của tư duy sáng tạo

- + Một là, tính nhuần nhuyễn.
- + Hai là, tính linh hoạt.
- + Ba là, tính độc đáo, mới mẻ.
- + Bốn là, tính hoàn thiện.
- + Năm là, tính nhạy cảm vấn đề.

- Đặc điểm của tư duy sáng tạo

Tư duy sáng tạo không có khuôn mẫu tuyệt đối. Người có tư duy sáng tạo thường có khả năng suy nghĩ ngoài khuôn khổ, đưa ra những ý tưởng mới có tính đột phá, khác biệt đối với những vấn đề gặp phải trong công việc và cuộc sống. Mỗi cá nhân hay tập thể sẽ tìm thấy các phương pháp riêng thích hợp, tích hợp và tùy biến trong những môi trường phù hợp.

Đặc điểm lớn nhất của tư duy sáng tạo là tính đổi mới. Độc lập trong tư duy, dám nghĩ, dám tìm cái mới đó là những nhân tố quan trọng không thể thiếu trong hoạt động tư duy sáng tạo. Sáng tạo phải tạo ra giá trị, phục vụ được một mong muốn hay giải quyết được một vấn đề cụ thể liên quan đến nghề nghiệp hay cuộc sống.

Một đặc điểm quan trọng khác của tư duy sáng tạo là tính khuếch tán, tính ứng dụng cao, có mục đích. Khuếch tán tư duy giúp bộ não hoạt động thoải mái hơn, dễ kết nối với các phần khác nhau hơn so với trạng thái tập trung suy nghĩ.

Tính độc đáo là đặc trưng biểu hiện rõ nhất của tư duy sáng tạo, nó không chỉ là việc tạo ra những thứ mới mà còn liên quan đến sự kết hợp, tùy biến và cải biến từ những ý tưởng hiện có.

Muốn tư duy sáng tạo của mình mang tính sáng tạo, còn cần phải có tinh thần kiên nhẫn, cần cù, say mê công việc.

Các phương pháp tư duy sáng tạo hiện nay chủ yếu vẫn là cách tổ chức lễ hội suy nghĩ có hướng và các dụng cụ sử dụng rất đơn giản mặc dù đã có một số phần mềm hỗ trợ thúc đẩy nhanh hơn quá trình hoạt động sáng tạo và làm việc tập thể có tổ chức và hiệu quả hơn.

2.2.2. Vai trò của tư duy sáng tạo đối với sinh viên các trường cao đẳng nghề

Tư duy sáng tạo quyết định đối với quá trình tiến hóa và phát triển của xã hội loài người, đặc biệt là trong thế kỷ 21 này - khi mà nền kinh tế tri thức (với hàm lượng sáng tạo chiếm ưu thế tuyệt đối) lên ngôi.

Nhờ có sáng tạo, qua từng thời đại, con người chế tạo ra vô số thiết bị để “tăng tiến” khả năng của con người.

Những thay đổi nhanh chóng của thời đại ngày nay đặt chúng ta trước yêu cầu rằng các vấn đề phải được giải quyết một cách nhanh chóng, hiệu quả. Và sáng tạo chính là con đường ngắn nhất dẫn đến thành công.

Tư duy sáng tạo mang lại sự tự do, xây dựng các mối quan hệ tốt đẹp trong cuộc sống.

Tư duy sáng tạo cung cấp khả năng tự nhận thức vấn đề, giúp tiếp thu kiến thức nhanh chóng, hiệu quả, phát minh những giá trị mới.

Tư duy sáng tạo sẽ giúp tin tưởng hơn vào ý tưởng của mình, không ngại khó khăn, thử thách. Làm cho môi trường làm việc trở nên thú vị, sinh động.

Đối với sinh viên, tư duy sáng tạo sẽ giúp cho họ tìm tòi, áp dụng những phương pháp học tập mới giúp cho việc tiếp thu tri thức một cách hiệu quả, tạo ra sự hứng thú trong học tập, nghiên cứu, chủ động trong việc tiếp thu tri thức mới.

2.3. Nội dung và phương pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề.

2.3.1. Nội dung phát triển tư duy sáng tạo.

(1) Truyền tải, trang bị cho sinh viên hệ thống tri thức khoa học cơ bản, cơ sở và chuyên ngành.

(2) Trang bị cho sinh viên hệ thống các phương pháp nhận thức, phương pháp thực hành và thực nghiệm khoa học.

(3) Trang bị những kỹ năng nhận thức, kỹ năng thực hành nghề nghiệp và các kỹ năng mềm cho sinh viên.

(4) Rèn luyện kỹ năng nghiên cứu độc lập và khả năng tự học, tự nghiên cứu, cập nhật kiến thức mới.

(5) Rèn luyện kỹ năng khai thác và sử dụng công nghệ thông tin bằng ngoại ngữ để sinh viên nghiên cứu những thành tựu khoa học mới của thế giới đương đại.

(6) Rèn luyện kỹ năng giao tiếp và làm việc theo nhóm cho sinh viên.

(7) Rèn luyện kỹ năng thực hành nghề nghiệp cho sinh viên các trường cao đẳng nghề.

2.3.2. Một số phương pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề

- Đối với các đơn vị quản lý giáo dục và giáo viên:

(1) Xây dựng và hoàn thiện quy trình sử dụng các phương pháp giảng dạy tích cực đối với tất cả các môn học, học phần môn học, các bài giảng lý thuyết cũng như các bài thực hành, như: phương pháp nêu vấn đề, phương pháp dạy học theo tình huống, theo dự án, ...

(2) Tổ chức hoạt động giảng dạy một cách khoa học, giảm thiểu thời gian giảng dạy lý thuyết trên lớp, giảm sự quá tải thông tin, giảm áp lực cho sinh viên, tăng thời gian thực hành, thực tập và tự học đối với sinh viên.

(3) Tổ chức, hướng dẫn sinh viên tự học, tự nghiên cứu, thông qua hướng dẫn của giáo viên, sự tư vấn của các tổ tư vấn học tập, thông qua việc sử dụng các

phương tiện thông tin, hệ thống internet, hệ thống dữ liệu số, công nghệ kỹ thuật số và chuyển đổi số.

(4) Gắn giảng dạy lý thuyết với thực hành, chú ý đến hoạt động thực tế, thực hành cho sinh viên, không phức tạp trong các hoạt động thực nghiệm, thực hành nghề nghiệp.

(5) Đổi mới và nâng cao hiệu quả hoạt động hướng dẫn thực hành nghề nghiệp, thường xuyên tổ chức các cuộc tọa đàm, hội thảo khoa học.

(6) Đổi mới hoạt động thi, kiểm tra, đánh giá, phân loại sinh viên các trường cao đẳng nghề.

- Đối với sinh viên:

(1) Kết hợp suy nghĩ với hành động, nhận thức rõ thực tế và lý tưởng, mở rộng suy nghĩ, cởi mở tình cảm, phá vỡ những chuẩn mực, công thức của tư duy và không ỷ lại.

(2) Tin tưởng mình có khả năng sáng tạo, nắm bắt kịp thời ý tưởng, đa dạng hóa phương án, tự tin bản thân và hoạt động theo nhóm.

(3) Rèn sự tập trung, rèn ngôn ngữ, khả năng diễn ngôn, rèn khả năng phân tích, đánh giá, phản biện và tư duy tích cực.

(4) Học tập, rèn luyện, nâng cao trình độ ngoại ngữ, tin học nhằm đáp ứng yêu cầu của thực tiễn sản xuất, của quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

2.4. Các nhân tố tác động đến việc phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

2.4.1. Điều kiện kinh tế - xã hội

2.4.2. Các yếu tố thuộc về môi trường tổ chức hoạt động nhận thức và thực hành cho sinh viên.

2.4.3. Các yếu tố thuộc về cá nhân sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội.

2.4.4. Sự tương tác giữa chủ thể và khách thể trong các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội đang tác động mạnh mẽ đến phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên.

Chương 3

THỰC TRẠNG VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG PHÁT TRIỂN TƯ DUY SÁNG TẠO CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG CAO ĐẲNG NGHỀ TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI HIỆN NAY

3.1. Thực trạng phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

3.1.1. Về môi trường phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

- Cơ cấu tổ chức, chức năng, nhiệm vụ của các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay .
- Quy mô đào tạo của các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội.
- Chương trình, nội dung đào tạo của các trường cao đẳng nghề hiện nay.
- Phương pháp đào tạo.
- Trình độ của giảng viên và cán bộ quản lý giáo dục trong các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

3.1.2. Nội dung và phương pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên ở các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội.

- Kết quả khảo sát thực tiễn cho thấy, các trường đã tập trung trang bị cho sinh viên một cách hệ thống những kiến thức cơ bản, cơ sở, chuyên ngành và những kỹ năng thực hành nghề nghiệp đáp ứng yêu cầu phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên.
- Bên cạnh việc trang bị tri thức, các trường cao đẳng trên địa bàn Thành phố Hà Nội còn quan tâm đến việc trang bị và rèn luyện cho sinh viên những phương pháp nhận thức và phương pháp thực hành nghề nghiệp.

- Các nhà trường thường xuyên đổi mới và hoàn thiện các hình thức thi, kiểm tra, đánh giá kết quả học tập và rèn luyện của sinh viên. Tăng cường công tác đảm bảo chất lượng giáo dục và đào tạo.

- Các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội đã quan tâm đến việc rèn luyện kỹ năng tự học, tự nghiên cứu và thực hành cho sinh viên.

3.1.3. Những thành tựu, hạn chế và nguyên nhân của những thành tựu hạn chế trong quá trình phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

3.1.3.1. Những thành tựu, hạn chế trong phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay

- Thành tựu trong phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội.

+ Sinh viên đã tích cực, chủ động trong học tập, rèn luyện, nâng cao năng lực, thay đổi tư duy, cố gắng nỗ lực trong học tập, cuộc sống, hình thành nên các ý tưởng sáng tạo.

+ Tham gia vào các hoạt động sáng tạo, khởi nghiệp... Từ đó phát hiện, bồi dưỡng những sinh viên có ý tưởng sáng tạo, có ý chí vươn lên trong học tập và kích thích tính sáng tạo của sinh viên.

+ Đã những thay đổi quan trọng về nội dung, phương pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên. Kích thích tính tò mò, sáng tạo cho sinh viên.

+ Trình độ của đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục và giảng viên được nâng cao

+ Cơ sở vật chất của các trường ngày càng được nâng cấp để đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của chất lượng giáo dục.

- Hạn chế trong phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội.

+ Chưa chú trọng đưa những môn liên quan đến kỹ năng phát triển tư duy sáng tạo.

+ Giáo trình của nhiều môn học vẫn còn nặng về lý thuyết, nhẹ về thực hành, nội dung ít sinh động, thiếu gợi mở tư duy và thiếu những phương pháp,....

- + Công tác phát triển tư duy sáng tạo còn mang tính hình thức
- + Thời gian bồi dưỡng nhằm phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên còn chưa nhiều
- + Vẫn còn những biểu hiện tiêu cực ở sinh viên
- + Đội ngũ giảng viên vẫn còn nhiều hạn chế cần khắc phục về tư duy kinh nghiệm, về bệnh thành tích, chưa thật sự ý thức được tầm quan trọng của phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên.
- + Phương pháp giáo dục chưa phát huy được tính chủ động sáng tạo của sinh viên.
- + Việc đánh giá kết quả học tập mới chỉ dừng lại ở yêu cầu tái hiện kiến thức
- + Phần lớn sinh viên chưa đáp ứng được yêu cầu của nhà tuyển dụng lao động
- + Công tác nghiên cứu khoa học chưa được quan tâm
- + Sinh viên có đầu vào thấp

3.1.3.2. Nguyên nhân của những thành tựu và hạn chế trong phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

- *Nguyên nhân của thành tựu*
- + Sự đúng đắn trong đường lối lãnh đạo của Đảng, Nhà nước về giáo dục đào tạo nghề.
- + Nhận thức của các trường về phát triển tư duy sáng tạo đã có bước phát triển
- + Sự chủ động, tích cực của các nhà trường trong việc hoàn thiện nội dung, phương pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên.
- + Sự lãnh đạo của các nhà trường.
- + Sự nỗ lực, cố gắng khắc phục khó khăn để tập trung học tập, thực hành, rèn luyện các kỹ năng nghề nghiệp, kỹ năng tự học, các kỹ năng mềm của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội.
- *Nguyên nhân của những hạn chế*

+ Nhận thức của một bộ phận cán bộ, giảng viên và sinh viên chưa đầy đủ về tầm quan trọng của phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên hiện nay.

+ Cơ sở vật chất vẫn còn lạc hậu, chưa đảm bảo được yêu cầu của việc phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên.

+ Nội dung, chương trình, giáo trình môn học chưa hoàn thiện, chưa kích thích và chưa tạo được những tác động mạnh mẽ đến sự phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên.

+ Đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục và giảng viên vẫn còn nhiều hạn chế cần khắc phục về tư duy kinh nghiệm, về bệnh thành tích....

+ Việc đổi mới nội dung, phương pháp phát triển tư duy sáng tạo chưa được quan tâm đúng mức.

+ Công tác thi đua kiểm tra đánh giá chất lượng học tập, tư duy chưa đa dạng về hình thức và phong phú về nội dung

+ Việc tham dự, tư vấn của doanh nghiệp với nhà trường chưa thật sự hiệu quả.

+ Công tác nghiên cứu khoa học còn mang tính hình thức, các công trình khoa học của sinh viên không gắn với yêu cầu sản xuất, chưa giải quyết được vấn đề cấp bách đặt ra

+ Sinh viên đầu vào thấp nên hạn chế lớn về mặt tiếp thu kiến thức và phát triển tư duy sáng tạo. Chưa chủ động trong học tập, rèn luyện các kỹ năng

3.2. Những vấn đề đặt ra trong việc phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

3.2.1. Nhận thức chưa đầy đủ và sâu sắc của các chủ thể trong các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội về vị trí và tầm quan trọng của việc phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên.

3.2.2. Số lượng và chất lượng của đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục, giảng viên giảng dạy lý thuyết và thực hành trong các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay chưa đáp ứng được yêu cầu của sự phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên.

3.2.3. Môi trường phát triển tư duy sáng tạo trong các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay chưa tạo ra những điều kiện tốt nhất cho sự phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên.

3.2.4. Tính chủ động, tích cực, sáng tạo và kỹ năng tự học, tự nghiên cứu để phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay còn nhiều hạn chế.

3.2.5. Cơ sở vật chất, kỹ thuật, công nghệ phục vụ công tác đào tạo, nghiên cứu khoa học của giáo viên và sinh viên trong các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay chưa đáp ứng được với yêu cầu phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên.

Chương 4

CÁC GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN TƯ DUY SÁNG TẠO CHO SINH VIÊN CÁC TRƯỜNG CAO ĐẲNG NGHỀ TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ HÀ NỘI

4.1. Nhóm giải pháp thuộc về các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội.

4.1.1. Nâng cao nhận thức của các chủ thể phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Để nâng cao nhận thức của các chủ thể phát triển năng lực tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay cần thực hiện một số giải pháp sau:

Một là, hoàn thiện thể chế, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước về giáo dục nghề nghiệp.

Hai là, đội ngũ giảng viên cần phải tự nhận thức được vai trò, trách nhiệm của mình với sinh viên trong việc phát triển năng lực tư duy logic, rèn luyện cho sinh viên phương pháp nghiên cứu khoa học, tác phong chuẩn mực trong nghiên cứu khoa học; luôn phải tìm tòi những phương pháp mới để truyền đạt tri thức đến sinh viên, kích thích năng lực sáng tạo của sinh viên.

Ba là, các cấp, các trường nên thường xuyên tổ chức các cuộc Hội thảo một cách nghiêm túc về vấn đề nâng cao năng lực tư duy sáng tạo cho sinh viên hoặc bồi dưỡng năng lực tư duy sáng tạo cho sinh viên để từ đó là cầu nối để các học giả, các nhà nghiên cứu và các giảng viên trao đổi khoa học, chuyên môn, nghiệp vụ để đưa ra những định hướng mới về nội dung và phương pháp trong bồi dưỡng năng lực tư duy sáng tạo cho sinh viên.

Bốn là, các trường cần phải tạo ra không khí dân chủ, lành mạnh, xây dựng văn hóa công sở trong trường học nhằm thúc đẩy hoạt động thi đua, sáng tạo của giảng viên, người lao động và sinh viên trong trường.

Năm là, cần phải tăng thêm kinh phí, mua sắm các trang thiết bị kỹ thuật hiện đại để giảng viên cập nhật những công nghệ mới, thay đổi phương pháp giảng dạy lý thuyết và hướng dẫn thực hành nhằm tạo hứng thú trong hoạt động dạy và học, từ đó làm tăng khả năng sáng tạo của cả giảng viên và sinh viên.

Sáu là, Xây dựng, tổ chức liên kết đào tạo giữa nhà trường với doanh nghiệp, cơ sở sản xuất kinh doanh và thị trường lao động. Chủ động hợp tác toàn diện giữa Việt Nam và các tổ chức quốc tế trong lĩnh vực giáo dục nghề nghiệp.

4.1.2. Đổi mới nội dung, chương trình đào tạo nhằm phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Chương trình, nội dung đào tạo nói chung và chương trình, nội dung đào tạo nghề nghiệp nói riêng được xác định là cốt lõi của giáo dục, có vai trò quyết định đến chất lượng của giáo dục đào tạo. Một chương trình với những nội dung đạt chuẩn, khoa học và hiện đại sẽ là cơ sở quan trọng để nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo, phát triển tư duy và tư duy sáng tạo cho sinh viên nói chung và sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Thứ nhất, đổi mới mục tiêu, chương trình, nội dung đào tạo trình độ cao đẳng nghề cần tập trung vào đào tạo những người lao động tương lai.

Thứ hai, Đổi mới giáo trình, tài liệu dạy học, đề cương chi tiết học phần, bài giảng lý thuyết và thực hành theo hướng tăng cường rèn luyện tư duy sáng tạo cho sinh viên.

Thứ ba, Đổi mới ngân hàng câu hỏi thi lý thuyết và thực hành, cách thức, phương pháp thi kiểm tra đánh giá kết quả học tập và rèn luyện của sinh viên theo hướng tăng cường tính sáng tạo.

Thứ tư, Gắn kết chặt chẽ giữa giáo dục nghề nghiệp với các doanh nghiệp và thị trường lao động.

4.1.3. Đổi mới phương thức đào tạo, phương pháp giảng dạy theo hướng chú trọng phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Phương thức đào tạo và phương pháp giảng dạy có vai trò quan trọng trong giáo dục và đào tạo nghề nghiệp cho sinh viên các trường cao đẳng nghề hiện nay. Kết quả khảo sát cho thấy có 59,3 % người được hỏi cho rằng cần thiết phải phối hợp với nhà tuyển dụng để xây dựng chương trình đào tạo và 47,3 % người được hỏi cho rằng phải đổi mới phương pháp đào tạo để phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên. Cần tập trung vào một số vấn đề cơ bản sau:

Thứ nhất, xây dựng môi trường kích thích học tập, nghiên cứu, sáng tạo; nuôi dưỡng ước mơ và hoài bão cho sinh viên.

Thứ hai, đa dạng hóa các hình thức dạy và học, tăng cường tổ chức xemina, đây là hình thức tổ chức một dạng hội thảo, nghiên cứu chuyên đề, có thể hiểu đơn giản là một hình thức học tập, mà trong đó người học chủ động hoàn toàn từ khâu chuẩn bị tài liệu, trình bày nội dung đưa dẫn chứng, trao đổi, thảo luận với các thành viên khác và cuối cùng tự rút ra nội dung bài học hay vấn đề khoa học cũng như đề xuất các ý kiến để mở rộng nội dung. Thông qua đó, phát huy năng lực sáng tạo cho người học.

Thứ ba, tăng cường hoạt động nghiên cứu khoa học cho sinh viên.

Thứ tư, Đoàn Thanh niên cần phối hợp với các khoa chuyên môn trong tổ chức các chuyên đề về phương pháp học tập giúp sinh viên thích ứng nhanh với

hoạt động học tập ở trường nghề, tạo điều kiện cho họ đạt được mục đích của mình.

Thứ năm, tăng cường mối quan hệ giữa chủ thể và khách thể trong phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên.

4.1.4. Đẩy nhanh quá trình chuyển đổi số, hiện đại hóa cơ sở vật chất, kỹ thuật phục vụ công tác dạy và học trong các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Chiến lược phát triển giáo dục nghề nghiệp giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2045 đã được phê duyệt gồm 8 nhóm nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu; trong đó giải pháp đẩy nhanh chuyển đổi số, hiện đại hóa cơ sở vật chất thiết bị và đổi mới chương trình, phương thức đào tạo được xác định là một trong những giải pháp đột phá.

Thực hiện chuyển đổi số trong giáo dục nghề nghiệp sẽ mang lại những lợi ích nhất định so với giáo dục truyền thống như sinh viên có thể học bất cứ nơi nào. Toàn bộ đầu vào cho quá trình giáo dục cũng được số hóa, trong đó quan trọng nhất là học liệu, tài liệu, sách giáo khoa. Chuyển đổi số cùng với sự ra đời của hình thức học liệu điện tử (bao gồm sách điện tử, bài giảng điện tử, bộ câu hỏi ôn tập và bài kiểm tra đánh giá quá trình tự học của sinh viên...) do chính giảng viên xây dựng và được tích hợp trên môi trường công nghệ internet số hóa cao sẽ đáp ứng nhu cầu ngày càng đa dạng của người học. Chuyển đổi số còn là phương thức hữu hiệu để huy động nguồn lực trí tuệ của xã hội tham gia học tập, đào tạo, bồi dưỡng nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, đồng thời tăng cường hợp tác quốc tế về đào tạo nguồn nhân lực.

Trong thời đại bùng nổ của cách mạng khoa học công nghệ, cách mạng 4.0 hiện nay, việc chuyển đổi số và hiện đại hoá cơ sở vật chất là điều hết sức quan trọng, ảnh hưởng lớn đến sự phát triển của giáo dục nghề nghiệp ở Việt Nam nói chung và Thành phố Hà Nội nói riêng.

4.1.5. Xây dựng chiến lược về đào tạo đội ngũ nhà giáo, chuyên gia, người dạy nghề và cán bộ quản lý giáo dục đáp ứng yêu cầu phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề hiện nay.

Hiện nay, cần xây dựng cơ chế, chính sách nhằm thu hút, phát triển nhanh đội ngũ người dạy nghề tại doanh nghiệp để tăng cường gắn kết chặt chẽ giữa cơ sở giáo dục nghề nghiệp và doanh nghiệp. Xây dựng và ban hành khung năng lực đối với cán bộ quản lý giáo dục nghề nghiệp các cấp để làm cơ sở chuẩn hóa, đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục nghề nghiệp theo vị trí việc làm và khung năng lực quy định. Xây dựng chính sách ưu đãi đối với đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục nghề nghiệp, nhất là đội ngũ cán bộ của cơ sở giáo dục nghề nghiệp đang công tác tại vùng khó khăn; chính sách tôn vinh, khen thưởng đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục nghề nghiệp giỏi bao gồm cả các cơ sở giáo dục nghề nghiệp ngoài công lập.

Bên cạnh đó, nâng cao chất lượng công tác đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục nghề nghiệp. Tiếp tục ưu tiên, tập trung nguồn lực cho công tác đào tạo, bồi dưỡng; đồng thời, huy động mạnh mẽ sự tham gia của các nguồn lực xã hội để phát triển đội ngũ nhà giáo giáo dục nghề nghiệp.

Tất cả những yêu cầu trên thì cần phải có một chiến lược để định hướng thực hiện, đáp ứng yêu cầu phát triển của các trường cao đẳng nghề trên cả nước nói chung và Thành phố Hà Nội nói riêng. Tuy nhiên, bên cạnh đó cần phải xây dựng chiến lược phát triển mang tính đặc thù của Thành phố Hà Nội, bởi Hà Nội có những đặc điểm khác so với các địa phương khác trên cả nước về nhiều yếu tố.

4.2. Nhóm giải pháp thuộc về sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội

4.2.1. Sinh viên tự rèn luyện kỹ năng tự học, nghiên cứu độc lập và cập nhật kiến thức mới.

Trong hoạt động giáo dục nói chung sự tác động của giảng viên chỉ là điều kiện cần, còn bản thân sinh viên là điều kiện đủ để phát triển năng lực tư duy sáng tạo của bản thân. Sinh viên tự giác, chủ động tìm tòi, khát vọng, đam mê khám

phá, lĩnh hội tri thức, tự hoàn thiện vốn tri thức, vốn sống, tư duy logic và năng lực giải quyết hiệu quả tình huống trong thực tiễn mới thực sự nâng cao trình độ và năng lực tư duy.

4.2.2. Sinh viên tự rèn luyện các kỹ năng nghề nghiệp, kỹ năng thực hành nghề nghiệp để phát triển tư duy sáng tạo của bản thân.

Thường xuyên rèn luyện kỹ năng thực hành nghề nghiệp, giải quyết những vấn đề, các công việc phức tạp trong phạm vi ngành, nghề đào tạo. Học phải đi đôi với hành, đây là yêu cầu đặt ra đối với giáo dục. Những kiến thức được tiếp thu trên giảng đường cần phải được vận dụng vào trong công việc và cuộc sống. Trường cao đẳng nghề là cơ sở đào tạo chú trọng nhiều đến thực hành nghề nghiệp, bởi vậy kỹ năng thực hành nghề nghiệp là rất quan trọng, giúp cho sinh viên va chạm với thực tiễn nhiều hơn, nâng cao tay nghề và năng lực tư duy sáng tạo bởi vì muốn sáng tạo thì cũng cần phải dựa trên cơ sở thực tiễn. Vì vậy, luyện tập, thực hành nghề nghiệp là giải pháp quan trọng thúc đẩy sự phát triển của sinh viên các trường cao đẳng nghề hiện nay.

4.2.3. Sinh viên tự rèn luyện các kỹ năng mềm để phát triển tư duy sáng tạo đáp ứng yêu cầu của nền sản xuất và đời sống trong xã hội hiện đại.

Đối với sinh viên, nhất là sinh viên đang tham gia học tập tại các cơ sở giáo dục nghề nghiệp nói chung và các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội nói riêng, việc rèn luyện các kỹ năng mềm là rất quan trọng. Nó quyết định khả năng thích nghi với môi trường học tập, thực hành, môi trường làm việc phức tạp sau khi ra trường. Nó cũng giúp cho sinh viên có thể vượt qua những khó khăn, áp lực của cuộc sống, giải quyết hợp lý các mối quan hệ phức tạp mới nảy sinh mà sinh viên chưa từng gặp. Vì vậy, ngay từ khi còn học tập, rèn luyện tại các nhà trường, bên cạnh sự tiếp nhận sự giáo dục kỹ năng mềm của giáo viên và cán bộ quản lý giáo dục, sinh viên cần thường xuyên tự rèn luyện một số kỹ năng mềm.

KẾT LUẬN

Bằng những phương pháp nghiên cứu phù hợp với đối tượng nghiên cứu đề tài luận án, nghiên cứu sinh đã hoàn thành những nhiệm vụ đề ra của đề tài luận án. Nghiên cứu sinh đã nghiên cứu, phân tích, khái quát một số kết quả nghiên cứu trong các công trình của các nhà khoa học, các nhà nghiên cứu có liên quan đến vấn đề mà luận án đặt ra như sáng tạo, tư duy sáng tạo nói chung và của sinh viên nói riêng, đồng thời nghiên cứu sinh đã chỉ ra những khoảng trống về lý luận và thực tiễn mà nghiên cứu sinh sẽ tiếp tục giải quyết trong đề tài luận án của mình. Theo đó, luận án tập trung xây dựng khung lý thuyết cho việc triển khai nghiên cứu và thực hiện các nhiệm vụ của đề tài của luận án. Phân tích làm rõ những khái niệm công cụ, và đưa ra quan điểm riêng của cá nhân về các khái niệm như: sáng tạo, tư duy, tư duy sáng tạo, phát triển tư duy sáng tạo và phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề. Phân tích làm rõ một số tính chất, đặc điểm của tư duy sáng tạo và vai trò của tư duy sáng tạo đối với sinh viên nói chung và sinh viên các trường cao đẳng nghề nói riêng. Nghiên cứu làm rõ những nội dung và phương pháp cơ bản trong phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên, đồng thời phân tích làm rõ hệ thống các chủ thể và khách thể trong quá trình đào tạo, bồi dưỡng, phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên nói chung và sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội nói riêng hiện nay.

Nghiên cứu sinh đã tiến hành khảo sát thực tiễn công tác tổ chức quá trình nhận thức và thực hành cho sinh viên nhằm phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên ở 5 trường cao đẳng nghề trên tổng số 29 trường trên địa bàn Thành phố Hà Nội. Nghiên cứu, đánh giá thực trạng phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội về những nội dung cơ bản sau: (1) Những yếu tố tác động đến quá trình phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên - điều kiện kinh tế - xã hội, môi trường phát triển tư duy sáng tạo, và những yếu tố thuộc về bản thân sinh viên) (2) Khảo sát, đánh giá thực trạng phát triển tư duy sáng tạo của sinh viên, những thành tựu, hạn chế và nguyên nhân của những

thành tựu, hạn chế. (3) Những vấn đề đặt ra đối với phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay.

Luận án đã xây dựng 2 nhóm giải pháp phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện, cụ thể: (1) Nhóm giải pháp thuộc về chủ thể phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên, bao gồm 5 giải pháp cụ thể: Nâng cao nhận thức của các chủ thể phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội; Đổi mới nội dung, chương trình đào tạo chú trọng phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội; Đổi mới phương thức đào tạo, phương pháp giảng dạy theo hướng chú trọng phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội; Đẩy nhanh chuyển đổi số, hiện đại hóa cơ sở vật chất kỹ thuật, thiết bị phục vụ cho công tác dạy và học trong các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội; Xây dựng chiến lược về đào tạo đội ngũ nhà giáo, chuyên gia, người dạy nghề và cán bộ quản lý giáo dục nghề nghiệp đáp ứng yêu cầu phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội hiện nay. (2) Nhóm giải pháp thuộc về bản thân sinh viên các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội, gồm 3 giải pháp cụ thể: Sinh viên tự rèn luyện kỹ năng tự học, nghiên cứu độc lập và cập nhật kiến thức mới; Tự rèn luyện các kỹ năng nghề nghiệp, kỹ năng thực hành nghề nghiệp để phát triển tư duy sáng tạo của bản thân; Tự rèn luyện các kỹ năng mềm để phát triển tư duy sáng tạo.

Nghiên cứu sinh cho rằng, việc thực hiện đồng bộ các nhóm giải pháp trên trong thời gian tới sẽ góp phần hoàn thiện nội dung, chương trình và phương pháp đào tạo ở các trường cao đẳng nghề trên địa bàn Thành phố Hà Nội; nâng cao chất lượng hoạt động dạy và học, kỹ năng thực hành nghề nghiệp và các kỹ năng mềm cho sinh viên; phát triển tư duy sáng tạo cho sinh viên đáp ứng yêu cầu của sự phát triển kinh tế - xã hội của đất nước trong giai đoạn mới, và yêu cầu nguồn nhân lực chất lượng cao của thị trường lao động hiện nay.

**DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ
LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN**

1. Tạ Thùy Nguyên Dương (2021), *“Phát huy tính sáng tạo của sinh viên Việt Nam trong giai đoạn hiện nay”*, Tạp chí quốc tế Giáo dục Khoa học Xã hội và Nhân văn (*International Journal of Education Humanities and Social Science*), Ngày 4/6/2021, tr. 169.
2. Tạ Thùy Nguyên Dương (2022), *“Một số vấn đề về nâng cao năng lực tư duy sáng tạo của người học”*, Tạp chí quốc tế về Khoa học và Nghiên cứu Con người (*International Journal of Social Science And Human Research*), Ngày 5/3/2022, tr. 931 - 935.
3. Tạ Thùy Nguyên Dương (2023), *“Phát triển năng lực tư duy sáng tạo cho sinh viên các trường cao đẳng nghề ở Hà Nội”*, Tạp chí Quản lý Nhà nước, Số 333 (tháng 10/2023).